

Ішук Ю.А.

аспірант,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Враховуючи сучасні негативні тенденції, що відбуваються в глобальній економіці, торговельна політика висуває свої вимоги щодо застосування інструментів протекціонізму, який використовується для стимулювання та захисту розвитку національної економіки.

Критики протекціонізму, вважають, що в довгостроковій перспективі протекціонізм приносить шкоду людям та організаціям, сповільнює економічне зростання, збільшує інфляцію цін. З іншого боку прихильники протекціонізму, вважають що за допомогою протекціонізму створюються робочі місця всередині країни, збільшується виробництво валового внутрішнього продукту, внутрішня економіка стає більш конкурентоспроможною в глобальному масштабі.

Заходи протекціонізму мають подвійну мету. По-перше, держава сприяє зростанню конкуренції у тих сферах і галузях, де можливості національних виробників порівняні з потенціалом закордонних економічних гравців або ж з причин абсолютної відсталості вітчизняних секторів, подальший розвиток яких неможливий без залучення досвіду, технологій і коштів зарубіжних виробників. По-друге, держава перекриває доступ до тих сфер і галузей, які, з одного боку, не готові до конкуренції, але, з іншого боку, діяльність яких безпосередньо пов'язана з потребами забезпечення національної безпеки взагалі та економічної, зокрема [2].

Одним з головних інструментів протекціоністської політики яким користується уряд є тарифи на імпорт. Деякими країнами для захисту своєї місцевої промисловості стягується високе мито на імпортні товари, завдяки цьому ростуть ціни на імпортні товари на місцевих ринках, а місцеві продукти стають більш затребувані.

За останні 20 років міжнародна торгівля зазнала великої кількості політичних заходів, у вигляді нетарифних обмежень, які регулюють доступ до ринків та забезпечують відповідність імпортних товарів цілям державної політики, наприклад таким, як безпека споживачів. Ці заходи включають в себе не тільки прикордонні заходи (квоти), але й

внутрішню політику (субсидії), а також заходи які мають вплив на торгівлю та відчуюються по всьому ланцюгу маркетингу (стандарти, обмеження). Деякі нетарифні методи можуть бути націлені на експорт для його стимулювання або для його обмеження.

Квоти на імпорт як один з видів нетарифного методу, використовується для обмеження кількості товарів, які імпортуються за певний період часу. Квоти несуть менш радикальну дію, мають незначний вплив на ціни та призводять до підвищення попиту на внутрішній бізнес для покриття дефіциту. Вони можуть бути введені для уникнення демпінгу – це коли іноземні виробники експортують продукцію за цінами нижче собівартості. Найбільш обмежувачим видом квоти є ембарго, при якому імпорт визначених товарів повністю заборонений.

Хоча політика протекціонізму здебільшого орієнтована на імпорт, вона може включати такі аспекти міжнародної торгівлі, як стандарти на продукцію, та державні субсидії.

Продуктовий протекціонізм може стати бар'єром, який обмежує імпорт на основі внутрішнього контролю країни. Стандарти на продукцію впроваджуються для запобігання потрапляння на внутрішній ринок великих обсягів неякісних продуктів. Деякі країни можуть мати низькі нормативні стандарти в сфері приготування їжі, захисту інтелектуальної власності або виробництва, ніж в інших країнах, що може привести до підвищених стандартів на продукцію, або навіть до блокування певних імпортних товарів.

Державні субсидії бувають переважно прямими або непрямими. Прямі субсидії забезпечують підприємства готівкою, непрямі надаються у вигляді безвідсоткових кредитів, податкових пільг. Для підвищення торгового балансу країни, країна може стимулювати внутрішній бізнес субсидіями для експорту.

Наявність у міжнародній торговельній практиці значного переліку нетарифних обмежень різних видів зумовило необхідність створення відповідних баз даних, що сприяли б розв'язанню завдань систематизації та класифікації нетарифних обмежень. Така робота проводилася різними міжнародними економічними організаціями (ГАТТ, МБРР, ЮНКТАД, МТП, СОТ). У результаті цього було узагальнено міжнародний досвід застосування нетарифних обмежень, визначено основні тенденції та перспективи використання цих заходів, значно збагачено наукові знання [4].

Нетарифні обмеження стали центральним фактором, що визначає міжнародну торгівлю особливо це стосується доступу до ринків, вони все частіше стають частиною торгових переговорів в Світовій організації торгівлі та впливають на політичний простір. Після поступового зниження тарифних бар'єрів в рамках багатосторонніх переговорів у відповідності до Генеральної угоди про тарифи й торгівлю країни все частіше стали використовувати нетарифні методи, які раніше переважно використовувались у сільському господарстві, яке було виключено з правил ГАТТ.

Світову торгівлю неможливо уявити без конфліктів між її учасниками, але саме в період глобалізації та підвищення значення міжнародних взаємовідносин конкуренція між ними набуває особливого характеру. В боротьбі за кращі умови збуту товарів країни все частіше стають на шлях торговельної війни. Світові торговельні війни тісно пов'язані з міжнародною торгівлею, яка в свою чергу є невід'ємною частиною міжнародних економічних відносин. Але міжнародна торгівля може використовуватися не лише задля обміну, а й як засіб політичного та економічного тиску. Коли одна держава оцінює економічну політику іншої держави як несприятливу для себе і вживає відповідних заходів – розпочинається торговельна війна [1].

Зважаючи на кількість торговельних війн у сучасній міжнародній економіці та модифікації інструментів, спрямованих на захист національних виробників, формується новий клас торговельних бар'єрів, що являє собою новий тип торговельної політики – прихований протекціонізм. Під прихованим протекціонізмом слід розуміти застосування країною інституційних перешкод у зовнішній торгівлі, формально не порушуючи міжнародні зобов'язання по відношенню до інших країн, з метою відстоювання власних геополітичних та соціально-економічних інтересів [3].

Прихований протекціонізм активно використовується за допомогою введення: експортного мита, фіскальної політики держави, квот, стандартів продукції, експортних субсидій, державної закупівлі у національних виробників, девальвації національної валюти, фітосанітарного контролю, тарифів на окремі послуги.

Зазвичай ініціаторами торговельних бар'єрів виступають країни як з високим рівнем розвитку так і країни що розвиваються та інтеграційні угруповання. Для більшості розвинених країн характерна економіка відкритого типу, яка підтримується міжнародними економічними

організаціями, але країни що розвиваються прагнуть частково використовувати політику протекціонізму для захисту своєї місцевої промисловості.

Практика свідчить, що завдяки вищому потенціалу економічно розвинені країни захищають власні інтереси на внутрішньому і світовому ринках, використовуючи так званий випереджаючий протекціонізм. Це означає, що таким чином досягається безперервність економічного розвитку щоразу на новому виткові з урахуванням досягнень національного та світового науково-технічного прогресу та збереження домінуючого стану не тільки на ринках, а й загалом у світі [2].

Отже, інструменти протекціонізму хоча і є потужним механізмом для регулювання міжнародної торгівлі але сучасний світ вимагає різностороннього підходу до регулювання міжнародної торгівлі.

Список використаних джерел:

1. Безрукова Н.В., Василенко М.В. Світові торговельні війни: особливості та наслідки. *Ефективна економіка*. 2015. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_6_33
2. Панченко В.Г., Резнікова Н.В. Неопротекціонізм як інструмент усунення внутрішньої суперечності лібералізму. *Ефективна економіка*. 2016. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_1_55
3. Серпухов М.Ю. Прихований протекціонізм як інструмент сучасної міжнародної торговельної політики. *Економіка розвитку*. 2013. № 4. С. 23-27.
4. Щербатюк Н.В. Класифікація заходів нетарифного регулювання. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 111-116.

Лозова Г.О.

студентка,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

«ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Глобальні проблеми людства – кліматичні зміни, вичерпання ресурсів, бідність, перенаселення, брак продовольства ускладнюються кризою соціально-економічної системи, побудованої на вільних ринкових відносинах. Процеси саморегуляції ринку негативно